

Ülevaade uuringust EU-MIDIS

Sissejuhatus Euroopa Liidu Põhiõiguste Ameti kogu ELi hõlmavasse diskrimineerimise uuringusse

Euroopa Liidu Põhiõiguste Amet (FRA)

20 09	EU-MIDIS
	Euroopa Liidu vähemuste ja diskrimineerimise uuring
	Eesti keel
	

Ülevaade uuringust EU-MIDIS
**Sissejuhatus Euroopa Liidu Põhiõiguste Ameti
kogu ELi hõlmavasse diskrimineerimise uuringusse**

Euroopa Liidu Põhiõiguste Amet (FRA)

Euroopa Liidu Põhiõiguste Ameti ja Euroopa Liidu vähemuste ja diskrimineerimise uuringu (EU-MIDIS) tutvustus

ELi rahvastik on ülimalt mitmekesine ja muutub üha mitmekesisemaks. Selliste ammu väljakujunenud vähemuste, nagu romid ja rahvusvähemused, kõrval on liidu etnilise ja kultuurilise mitmekesisuse kujundamisel viimastel aastatel etendanud olulist rolli ELi-väline sisseränne. Samal ajal aitab paljudes liikmesriikides dünaamilise ja üha mitmekesisemaks muutuva rahvastiku tekkele kaasa rahvastiku liikumine ELi sees, mis on saanud võimalikuks nii 2004. ja 2007. aastal toimunud ELi laienemiste kui ka ELi kodanike suhtes kehtiva vaba liikumise põhimõtte tõttu.

Lühikokkuvõte Euroopa Liidu Põhiõiguste Ameti tegevusest

Uurimused, andmete kogumine ja analüüs:

- koguda, analüüsida ja levitada objektiivset, usaldusväärset ja võrreldavat teavet põhiõiguste arengu kohta ELis;
- arendada meetodikat ja standardeid andmete kvaliteedi ja võrreldavuse täiustamiseks ELi tasandil;
- korraldada ja soodustada teadustööd ning uuringuid.

ELi institutsioonide ja liikmesriikide nõustamine:

- formuleerida ja avaldada lõppjärelused ja arvamused ELi institutsioonidele ja liikmesriikidele ühenduse õiguse rakendamiseks;
- avaldada ELi põhiõiguste aastaaruanne ning ELi uurimustele ja küsitlustele tuginevad temaatilised aruanded, tõstes esile põhiõigustealaseid hea tava näiteid.

Teadlikkuse tõstmine ja koostöö kodanikuühiskonnaga:

- suurendada ühiskonna teadlikkust põhiõigustest;
- arendada dialoogi kodanikuühiskonnaga;
- luua ja kooskõlastada põhiõiguste programm teabe vahetamise ja teadmiste kogumise eesmärgil.

ELi vähemuste ja diskrimineerimise uuringu eesmärk on anda tõenditele tuginevat teavet, mis võib aidata poliitikutel ja muudel olulisematel huvirühmadel käsitleda rassismi- ja diskrimineerimisjuhtumeid ning täiustada tugistruktuure diskrimineerimise ja rassismist ajendatud kuritegude ohvrite abistamiseks.

Uuringu lühikokkuvõte EU-MIDIS on Euroopa Liidu vähemuste ja diskrimineerimise uuring.

- **See on esimene omataoline uuring, mille käigus küsitleti süstemaatiliselt kõikide ELi liikmesriikide vähemusi** nende kogemuste kohta seoses diskrimineeriva kohtlemisega, uuriti nende teadlikkust oma õigustest ning seda, kas nad teavad, kuhu diskrimineerimiskaebusega pöörduda; samuti uuriti rassismist ajendatud kuritöö ohvriks langemist ning korrakaitse- ja piirivalveasutustega seotud kogemusi.
- **Ühtse standardküsimustiku kasutamine kõikides riikides** võimaldab uuringu käigus võrrelda tulemusi erinevate uuritavate rühmade vahel.
- **2008. aasta jooksul küsitleti vahetult 23 500 sisserändajat ja vähemusrahvuste esindajat kõigis 27 ELi liikmesriigis.**
- Kümnes liikmesriigis **küsitleti vähemustega samas piirkonnas elavat 5000 põhirahvuse esindajat**, et saaks võrrelda tulemuste teatud olulisi aspekte.
- **Ankeet koosnes 150 küsimusest ja 300 muutujast.** Vastused hõlmasid kõiki võimalikke variante, mida inimesed võiksid anda. Lisaks saab tulemusi analüüsida, arvestades vastaja selliseid omadusi nagu sugu ja vanus, mida koguti anonüümselt statistika eesmärgil.
- **Iga küsitlus kestis 20 minutit kuni tund**, sõltuvalt iga küsitleva diskrimineerimise ja kuritegevuse ohvriks langemise tasemest.

Milleks me uuringut vajame?

Ajal, mil liikmesriikide rahvastik üha mitmekesistub, on ameti aruanded näidanud, et paljudes riikides on tõsine puudus rahvusvähemusi käsitlevatest andmetest. Andmeid on vaja selleks, et mõõta rahvusvähemuste integreerumist Euroopa ühiskonda, samuti diskrimineeriva kohtlemise ja kuritegevuse ohvriks langemise ulatust, sealhulgas rassismist ajendatud kuriteod, mida rahvusvähemused kogevad. Selline on olukord vähemusrahvuste, sisserändajate, rahvusvähemuste ja ELi kodanike jaoks, kui nad asuvad elama ELi ja või asuvad ümber ELi sees.

Nii ühenduse tasandil kui ka teatud liikmesriikides tehakse praegu pingutusi, et kõrvaldada olemasolevat vähemuste diskrimineerimise ja ohvristamise kogemusi käsitlevate andmete puudujääki. Neid andmeid saab kasutada ka sotsiaalse kaasatuse või marginaliseerumise

indikaatorina. Üleeuroopaliste andmete kogumine keskendub siiski jätkuvalt enamusrahvuste kogemustele, kasutades sellistes küsitlustele tuginevates uuringutes nagu Eurobaromeeter ja Euroopa ühiskonnauuring olemasolevaid valimi koostamise meetodeid, mis suudavad haarata vaid väikest osa vähemuste esindajatest. Selle tagajärjel on poliitikud endiselt halvasti informeeritud sellest, kuidas rahvusvähemused ise kogevad igapäevast elu liidu liikmesriikides. See pidev andmete puudumine ja eelkõige võrreldavate andmete puudulikkus raskendab poliitikutel riiklikul ja ELi tasandil vähemuste diskrimineerimise ja ohvrustamise vastu võitlemise meetmete väljatöötamist ja planeerimist.

Selline olukord ajendas Euroopa Liidu Põhiõiguste Ametit peamiste huvirühmade toetusel käivitama 27 liikmesriigis kogu ELi hõlmava uuringu, milles käsitletakse valitud sisserändajate ja rahvusvähemuste kogemusi seoses diskrimineerimise ja kuritegevuse ohvriks sattumisega, sealhulgas nende kogemusi rassismist motiveeritud kuritegevuse ja diskrimineeriva korrakaitsega.

Mida uuringu käigus küsiti?

Suurem osa uuringu küsimustikust hõlmas järgmisi teemasid:

- küsimused selle kohta, kuidas tunnetatakse erinevaid diskrimineerimise liike küsitletavate elukohariigis, samuti selle kohta, kui võrdteadlikud ollakse oma õigustest ja sellest, kuhu diskrimineerivast kohtlemisest teatada;
- küsimused vastanute kogemuste kohta üheksas erinevas igapäeva elu valdkonnas seoses diskrimineerimisega seetõttu, et nad kuuluvad vähemusse, ning selle kohta, kas nad teatasid diskrimineerimisest;
- küsimused vastanute kogemuste kohta seoses kuriteo ohvriks langemisega viiel elualal ning kas nende arvates sattusid nad kuriteo ohvriks osaliselt või täielikult vähemusrahvusesse kuulumise tõttu ja kas nad teatasid sellest politseisse;
- küsimused kokkupuudete kohta õiguskaitses-, tolli- ja piirivalveasutuste esindajatega ning selle kohta, kas vastanud pidasid end diskrimineeriva etniliste profiilide koostamise ohvriteks.

Liikmesriik	Lühendkood
Belgia	BE
Bulgaaria	BG
Tšehhi Vabariik	CZ
Taani	DK
Saksamaa	DE
Eesti	EE
Iirimaa	IE
Kreeka	EL
Hispaania	ES
Prantsusmaa	FR
Itaalia	IT
Küpros	CY
Läti	LV
Leedu	LT
Luksemburg	LU
Ungari	HU
Malta	MT
Madalmaad	NL
Austria	AT
Poola	PL
Portugal	PT
Rumeenia	RO
Sloveenia	SI
Slovakkia	SK
Soome	FI
Rootsi	SE
Ühendkuningriik	UK
Kesk- ja Ida-Euroopa piirkond	CEE
Endine Jugoslaavia	Ex-YU

Vastanutelt küsiti nende kogemuste kohta seoses diskrimineerimise ja ohvrustamisega viimase viie aasta ja möödunud 12 kuu jooksul.

Mida uuring näitab?

Mõned näited uuringust

- Kogu uuringu andmestik on kõikehõlmavaks ja laiaulatuslikuks teabeallikaks erinevate vähemusrühmade kogemuste kohta seoses diskrimineerimise ja kuritegevuse ohvriks sattumisega igas ELi 27 liikmesriigis.
- Järgnevalt antakse ülevaatlik kokkuvõte sellest, mida kogu andmestik näitab, ja sellest, kuidas tuvastatud asjaoludele eri viisidel läheneda.

Diskrimineerimise tunnetamine

Vastanutel paluti märkida, kas nende arvates on diskrimineerimine väga ulatuslik, üsna ulatuslik, üsna harv, väga harv või olematu.

Enne küsimuste esitamist diskrimineerimise kohta tutvustasid küsitlajad vastanutele diskrimineerimise mõistet, tuues näiteks juhtumi, kus mõnd inimest ei kohelda nii heatahtlikult kui teisi mõne kindla isikutunnuse tõttu, näiteks tema kuulumine rahvusvähemusse või vähemusrahvusesse.

Joonisel 1 on näha nende vastanute osakaal iga uuritud rühma liikmete hulgast, kes leidsid, et nende riigis oli diskrimineerimine etnilise või sisserändaja päritolu tõttu väga või märkimisväärselt levinud.

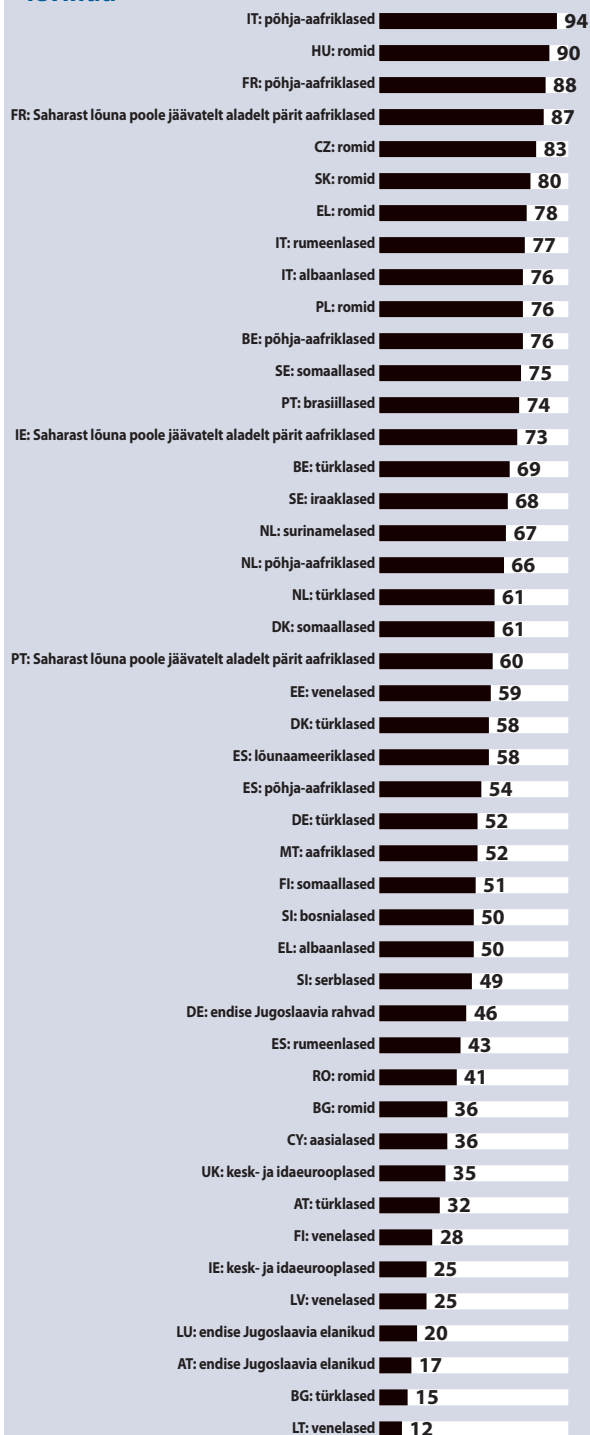
Neid tulemusi tuleb tõlgendada ettevaatusega, sest need kajastavad uurimistulemusi väga erinevate rühmade kohta. Ei maksa unustada, et tegelikult näitavad need seda, et kõnealuse uuringu käigus küsitletud vähemusrühmade tähtsaima osa arvates on etniline või sisserändajate diskrimineerimine neis ELi riikides, kus asjaomaseid isikuid küsitleti, laialt levinud.

See uurimistulemus annab ülevaate sellest, mil määral tunnevad ELis elavad vähemused end kaitsetutena diskrimineerimise ees, mis tuleneb nende etnilisest või sisserändaja taustast, või tajuvad sellist ulatuslikku diskrimineerimist teiste inimeste suhtes.

Kui vaadata tulemusi, siis leiab sama tagapõhjaga rühmadesse kuulunud vastanute seas mõningaid märkimisväärselt erinevusi. Näiteks romide puhul

Joonis 1

Nende vastanute osakaal, kes leidsid, et etnilisel ja sisserändaja päritolul põhinev diskrimineerimine on nende riigis laialt levinud

EU-MIDIS, küsimus A1A

leidis vaid väike hulk Rumeenias ja Bulgaarias elavatest vastanuist (vastavalt 41% ja 36%), et etniline või sisserändajate diskrimineerimine on laialt levinud; võrdluseks võib tuua, et viies teises ELi liikmesriigis, kus romisid küsitleti, ulatus vastav arv 76%-st Poolas 90%-ni Ungaris.

Uuringu esimene romisid käsitlev „Data in Focus´e aruanne“ (avaldati aprillis 2009) näitab, et romide diskrimineerimise kogemused erinevatel elualadel on viimase 12 kuu jooksul järjekindlalt madalamad Bulgaarias ja Rumeenias, võrreldes teiste liikmesriikidega. Seega ilmneb, et etnilise või sisserändajate diskrimineerimise tajumine, nagu siin on märgitud, peegeldub romidest vastanute diskrimineerimiskogemustes; kusjuures diskrimineerimise tajumine ja kogemine on seotud kindla mudeliga.

Võrdluseks võib tuua, et 59% Eestis elavatest venelastest arvas, et etniline või sisserändajate diskrimineerimine on üsna laialt või väga laialt levinud. Kui aga esitati konkreetseid küsimusi nende endi diskrimineerimise kogemustest viimase 12 kuu jooksul, siis suutis vaid 17% vastanuist meenutada mõnda vahejuhtumit. Sellisel juhul ilmneb mittevastavus diskrimineerimise tajumise ja kogemise vahel, kuid sellise silmnähtava erinevuse põhjuseid võib otsida ka venelaste ajaloost ja taustast Eestis.

Informeeritus tuge ja nõustamist pakkuvatest organisatsioonidest

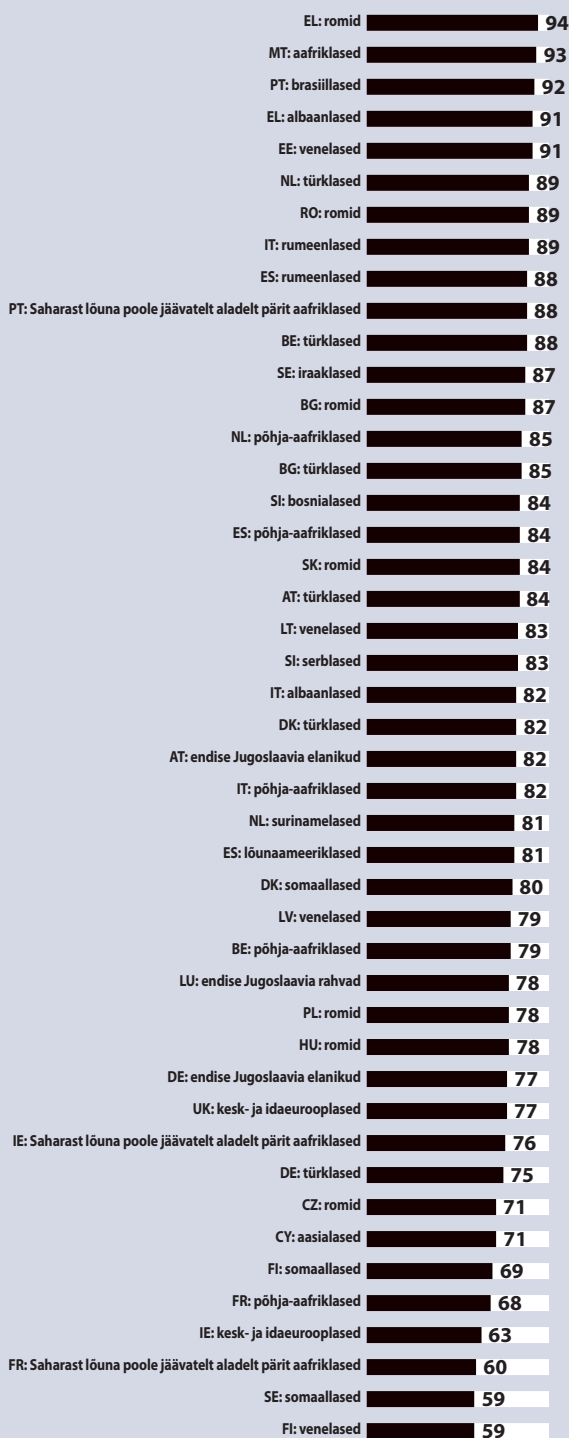
Vastanutelt küsiti, kas nad teavad oma liikmesriigis mõnda organisatsiooni, mis võiks pakkuda tuge ja nõustamist inimestele, keda on mis tahes põhjusel diskrimineeritud.

Joonisel 2 esitatud tulemused näitavad, et enamik kõikide rühmade vastanutest, ei romid Kreekas, aafriklased Maltal ega somaallased Rootsisis ning venelased Soomes ei teadnud ühtegi organisatsiooni, mis pakuks tuge või nõustamist inimestele, keda on diskrimineeritud.

See tulemus on murettekitavaks tõenduseks selle kohta, et diskrimineerimise eest kõige vähem kaitstud rühmad ei ole informeeritud sellest, kuhu diskrimineerimise korral abi saamiseks pöörduda. Samal ajal võib see tulemus peegeldada

Joonis 2

Nende vastanute osakaal, kes ei tea ühtki diskrimineeritud inimesi toetavat või nõustavat organisatsiooni

EU-MIDIS, küsimus A3

ka tugiteenuste tegelikku puudumist paljudes liikmesriikides.

Esialgsed uuringu tulemused vastanute teadlikkusest diskrimineerimise all kannatanud inimeste tugi- ja nõustamisasutuste kohta näitavad järgmist:

Uuring EU-MIDIS näitab, et diskrimineerimise ees kaitsetud vähemused on puudulikult informeeritud ja neil ei ole kokkupuuteid tuge ja nõustamist pakkuvate ametkondadega – puudub juurdepääs õiglusele.

Esiteks tuleb investeerida vahendeid, et teavitada diskrimineerimise ees kaitsetuid sellest, kuhu nad saavad toe ja nõustamise saamiseks pöörduda.

Teiseks tuleb eraldada vahendeid organisatsioonide loomiseks ja/või ülalpidamiseks, mille ülesandeks on abi pakkumine diskrimineeritutele.

Kolmandaks diskrimineeritud tuleb julgustada ja nad peaksid tundma, et nad on suutelised oma kogemustest pädevale organisatsioonile või diskrimineerimisjuhtumi toimumiskohal teatama, teades, et nende kaebusi võetakse tõsiselt.

Diskrimineerimiskogemused

Siin esitatud tulemused keskenduvad inimeste kogemustele viimase 12 kuu jooksul.

Uuringus osalenud vastanutelt küsiti nende kogemuste kohta seoses sisserändajate või vähemusrahvuste diskrimineeriva kohtlemisega üheksas igapäevaelu valdkonnas (vt kast 1).

Kui vastanud märkisid, et neid oli viimase 12 kuu jooksul diskrimineeritud, esitati neile täpsustavaid küsimusi iga diskrimineerimisvaldkonna kohta:

- Mitu korda oli iga diskrimineerimise liiki viimase 12 kuu jooksul esinenud?
- Kas nemad (või keegi teine) teatasid viimasest intsidendist kõigi diskrimineerimise liikide korral ametkonda või organisatsiooni, kuhu saab kaebusi esitada, või teatasid nad sellest kohas, kus diskrimineerimisjuhtum aset leidis?
- Kui diskrimineerimisest ei teavitatud mõnd organisatsiooni ega teatatud sellest diskrimineerimisjuhtumi toimumise kohal, siis paluti intervjuueeritavatel selgitada, miks nad seda ei teinud. Intervjuueerijad leidsid vastajate ütluste

põhjal kuni kümme võimalikku põhjust: sealhulgas hirm toimepanijate ees juhtumist teatamise korral ning veendumus, et teatamise puhul ei juhtu/muutu midagi.

Vastanud romid märkisid kõige enam diskriminatsioonijuhtumeid: iga teine romi ütles, et teda oli viimase 12 kuu jooksul diskrimineeritud.

Joonis 3 näitab keskmist diskrimineerimismäära seitsme vaadeldud koondrühma puhul – see tähendab neid vastajaid, kes märkisid, et neid oli viimase 12 kuu jooksul vähemalt üks kord diskrimineeritud mis tahes üheksast uuritavast elualast.

Kast 1

Diskrimineerimise valdkonnad

Uuringu käigus küsiti vastanutelt, kas nad on viimase 12 kuu või viie aasta jooksul kogunud sisserändaja või etnilise vähemuse taustal põhinevat diskrimineerimist üheksas valdkonnas:

- 1) töö otsimisel;
- 2) tööl olles;
- 3) üüritava või ostetava korteri või maja otsingul;
- 4) tervishoiupersonali poolt;
- 5) sotsiaalhoolekande personali poolt;
- 6) kooli personali poolt;
- 7) kohvikus, restoranis või baaris;
- 8) poodi sisenedes või poes;
- 9) pangaarve avamise või laenu saamise katsel.

Kõrget diskrimineerimistaset märkisid ka Saharast lõuna poole jäävast Aafrikast (41%) ja Põhja-Aafrikast (36%) pärit küsitlud.

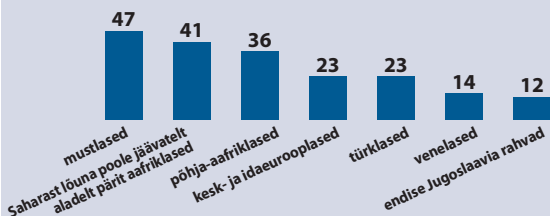
Uuring näitas, et **valdav enamus diskrimineerituist ei teatanud juhtumitest ühelegi organisatsioonile ega ka juhtumi toimumiskohal**. Näiteks Saharast lõuna poole jäävatelt aladelt pärit vastanutest teatas keskmiselt vaid 20% oma viimasest diskrimineerimiskogemusest. Teiste koondrühmade puhul teatas diskrimineerimisest mõnele organisatsioonile või teatas juhtumi toimumiskohal sellest 21% romidest ja 12% Kesk- ja Ida-Euroopast pärit vastanutest.

Nagu näha jooniselt 4, pidasid küsitlud viimasest diskrimineerimisjuhtumist mitteteatamise peamiseks põhjuseks seda, et teatamise puhul ei juhtu või ei muutu mitte midagi.

Joonis 3

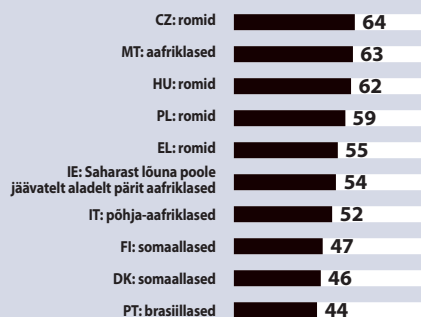
Nende inimeste osakaal, keda on diskrimineeritud eespool nimetatud üheksast valdkonnast vähemalt ühes

viimase 12 kuu jooksul

Kümme kõige enam diskrimineeritud rahvusrühma üheksa valdkonna lõikes (%)

viimase 12 kuu jooksul

EU-MIDIS, küsimused CA2–CI2

Samal ajal ei teadnud 36% vastanuist, kuidas või kuhu diskrimineerimisest teatada.

Diskrimineerimise igapäevasust rõhutab ka fakt, et 40% arvates oli nende viimane kogemus tähtsusetu ja teatamist mitte vääriv, sest see on tavaline ja seda juhtub kogu aeg. Kahte mitteteatamise põhjust kokku võttes – mure negatiivsete tagajärgede pärast ja hirm, et diskrimineerimine võib jätkuda raskemas vormis – tõid 40% vastanuist need mitteteatamise põhjusteks, mis viitab asjaolule, et ühegi küsitletu jaoks ei olnud diskrimineerimine tähtsusetu pisiasi.

NÄIDE: DISKRIMINEERIMINE ERATEENINDUSES

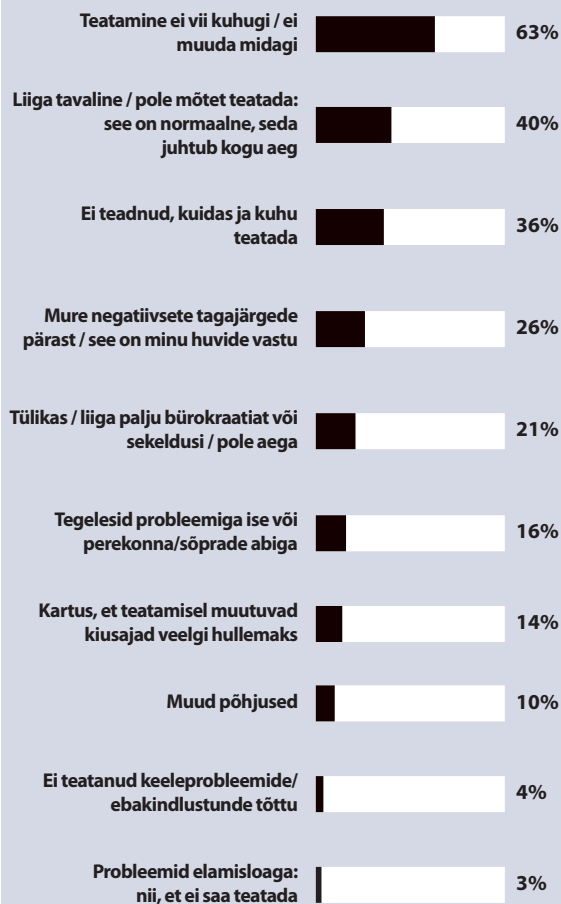
Diskrimineerimise ulatus erateeninduses

Kui käsitleda üht diskrimineerimise valdkonda – erateenindust (hõlmates diskrimineerimisjuhtumeid kohvikus, restoranis või baaris, poodi sisenemisel või poes olles, pangakonto avamise või laenu taotlemise katsel) –, näitab joonis 5, et erateeninduses esinevad koondrühmade puhul järjekindlalt ühed ja samad üldise diskrimineerimise mudelid. Jällegi märgivad romid, et neid diskrimineeritakse kõige enam, neile järgnevad

Joonis 4

Põhjused, miks jäeti teatamata kõige viimasest diskrimineerimise juhtumist

viimase 12 kuu jooksul, kõik vastajad

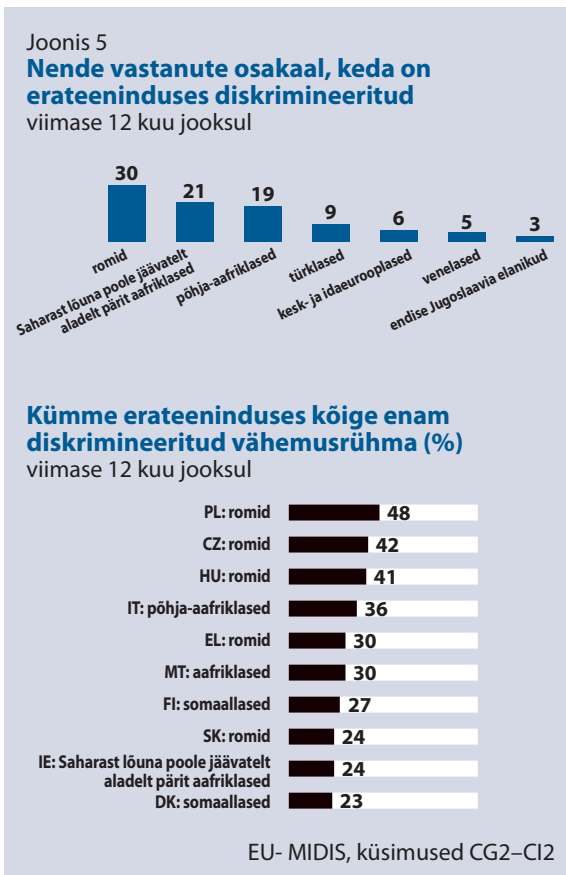
EU-MIDIS, küsimused CA5–CI5

Saharast lõuna pool elavad aafriklased ja põhja-aafriklased.

Kui vaadelda uuringu käigus kõikide uuritud rühmade hulgast kümnet üksikut rühma, kes teatasid enim diskrimineerimisest erateeninduses, siis on esimesel kolmel kohal romid. Kokkuvõttes tunnistavad kõige sagedasemat diskrimineerimist küsitletud Aafrika mandrilt ja romid.

Diskrimineerimisest teatamine erateeninduses

Kui vaadelda nende arvu, keda erateeninduses diskrimineeriti ja kes teatasid sellest pädevale organisatsioonile või juhtumi toimumiskohas, siis näitab joonis 6, et enamik kõikide uuritud rühmade vastanutest ei teatanud diskrimineerimisest. Kõige sagedasem oli teavitamine endiste jugoslaavlaste korral, kus teatajaid oli 13%. Kesk- ja idaeurooplaste korral oli

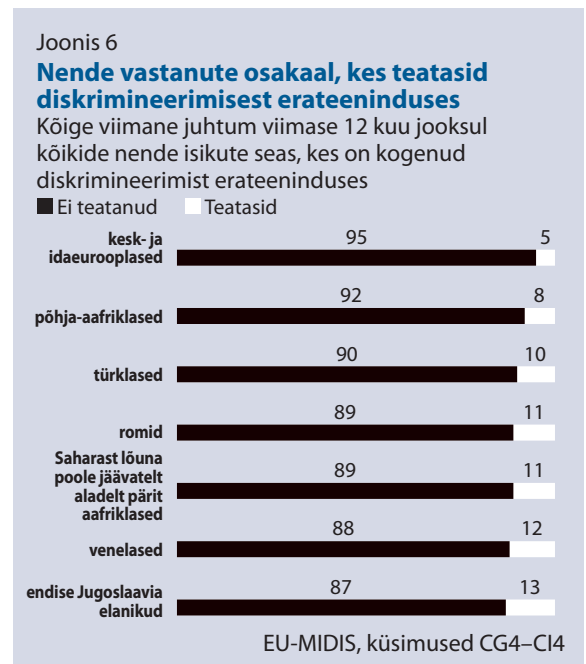
diskrimineerimisest teatamine kõige harvem, seda tegi vaid 5%.

Rassistlikud kuriteod

Uuringu EU-MIDIS käigus esitati vastanutele mitmeid küsimusi, mis käsitlesid nende kogemusi viie kuritegevuse liigi valdkonnas viimase 12 kuu jooksul (vt kast 2). Kui vastanud märkisid, et nad olid sattunud viimase 12 kuu jooksul teatud kuritegevuse ohvriks, siis esitati neile täpsustavaid küsimusi kuriteo iseloomu ja eriti selle kohta, kas nende arvates oli kuritegu rassismist ajendatud.

Nendele küsitletutele, kes märkisid, et viimase 12 kuu jooksul olid nad sattunud tõsise kallaletungi ja ähvardamise või ahistamise ohvriks – mida uuringus EU-MIDIS tähistatakse isikuvastase kuriteona –, esitas küsitleja täpsustavaid küsimusi viimase juhtumi iseloomu kohta. Esitati järgmisi küsimusi:

- mitu korda on seda viimase 12 kuu jooksul juhtunud;
- kas vahejuhtumit peeti rassismist ajendatuks, ning naistelt küsiti, kas nende arvates juhtus see sellepärast, et nad on naised;
- kas tegude toimepanijaid oli üks või mitu;

- kes tegude toimepanijad olid: kas ohvrile tuntud või tundmatu isik, rassistliku jõugu liige jne;
- kas kurjategijad olid sama rahvusvähemuse, erineva vähemuse või enamusrahvuse esindajad;
- kas kurjategijad kasutasid rassiliselt või usuliselt solvavat keelt;
- kas juhtumist teatati politseile; kui ei, siis paluti vastanutel selgitada, miks. Küsitlejad töid välja küsitletute vastuste põhjal kuni 11 põhjust, alates kurjategijatepoolse hirmutamise kartusest teost teatamise korral kuni selleni, et nad ei uskunud, et politsei suudab midagi ette võtta;

Kast 2

Ohvristamise valdkonnad

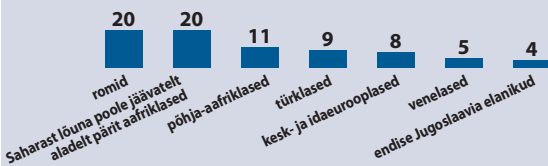
Uuringu EU-MIDIS käigus küsiti vastanutele nende kogemusi ohvristamise juhtumite kohta viimase 12 kuu või viimase viie aasta jooksul viies valdkonnas:

- 1) sõiduki vargus või vargus sõiduvahendist;
- 2) murdvargus või murdvarguse katse;
- 3) isikliku vara röövimine ilma jõudu või ähvardamist kasutamata;
- 4) kallaletung ja ähvardamine;
- 5) tõsine ahistamine.

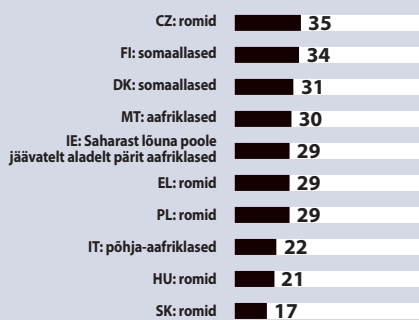
Kui vastajad märkisid, et nad langesid kuriteo ohvriks, siis esitati neile mitmeid täpsustavaid küsimusi, sealhulgas küsimus, kas nende arvates oli tegemist rassismist ajendatud kuriteoga.

Joonis 7

Rassistlike kuritegude ohvriks langemise määr viie kuriteo löikes (%)
viimase 12 kuu jooksul

Kümme kõige enam rassistlike kuritegude ohvriks langenud vähemusrühma viie kuriteo löikes (%)
viimase 12 kuu jooksul

EU-MIDIS, küsimused DA3–DC3, DD4, DE5

- kui tõsine oli vahejuhtum käsitletava jaoks.

Need üksikasjalikud andmed esitatakse uuringu EU-MIDIS kavandatavas “Data in Focus´e” aruandes, milles käsitletakse kuritegelikku ohvristamist. Nimetatud aruandes antakse teavet vahejuhtumite olemuse ning eriti teatamata jäetud rassistlike kuritegude kohta, millest on palju kasu õiguskaitse- ja kuritegude tõkestamise algatuste puhul, mis püüavad taoliste kuritegude tagamaid paremini mõista. Need uurimistulemused peaksid olema kasulikuks teabeks ka ohvrite tugigruppidele ja ohvristamise ees kaitsetute vähemustega töötavatele valitsusvälistele organisatsioonidele.

Jooniselt 7 on näha rassistlike kuritegude ohvriks langemise määra seitsmes uuritud koondrühmas – see tähendab neid vastanuid, kes märkisid, et nad olid vähemalt kord viimase 12 kuu jooksul rassistliku kuriteo ohvriks langenud ükskõik millises viiest uuritud valdkonnast.

Uuringu EU-MIDIS põhjal on rassistlik ohvristamine ja diskrimineerimine samalaadsed: romid ja Saharast lõuna poole jäävatelt aladelt pärit aafriklased teatasid kõige enam oma negatiivsetest kogemustest.

Rassistliku kuriteo ohvriks langemisest teatamine

Joonisel 8 on näha nende vastanute osakaal, kes märkisid, et nad olid rassismist ajendatud kuritegude ohvrid ja ei teatanud sellest politseile.

Suurem osa kõikidest küsitluses osalenud koondrühmade liikmetest, kes olid langenud kallaletungide, ähvardamise ja ahistamise ohvriks, ei teatanud sellest politseile.

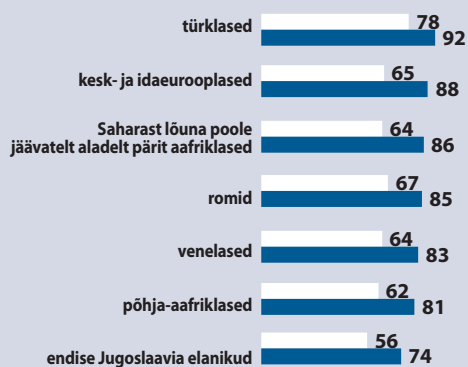
Ameti aastaaruandes esitatud tõendusmaterjal rassismi ja ksenofoobia olukorra kohta liikmesriikides näitab sageli, et mitmetes liikmesriikides on ametlikult registreeritud rassistlike kuritegude tase väga madal või puudub asjaomases valdkonnas ametlik kuritegevus. Kui me võtaksime uuringu EU-MIDIS käigus registreeritud rassismijuhtumite näitajad ja laiendaksime neid vähemustele või igas liikmesriigis uuritud rahvastikule, siis näitaksid tulemused tuhandeid rassistliku ohvristamise juhtumeid, millest jäeti politseile teatamata, ja seetõttu ei kajastu need ametlikes kriminaalõiguslikes andmekogumismehhanismides.

Joonis 8

Teatamata jäetud rassistlike kuritegude protsent liikide kaupa (kallaletung ja ähvardamine või tõsine ahistamine)

viimase 12 kuu jooksul kõikidest isikuvastaste rassistlike kuritegude ohvritest

□ Kallaletung ja ähvardamine ■ Tõsine ahistamine

EU-MIDIS, küsimused DD4 ja DD11 ning DE5 ja DE10

Kahest rassistliku kallaletungi ja ähvardamise ning tõsise ahistamise ohvriks langenud vastanust üks märkis, et ta ei teatanud oma viimasest juhtumist, sest ei uskunud, et politsei suudab midagi ette võtta.

Kõige enam teatasid ohvristamisest Saharast lõuna poole jäävatelt aladelt pärit küsitletud ja romid: üks viiest märkis, et ta oli olnud rassistliku kuriteo ohver viimase 12 kuu jooksul.

Teatavate kohtade vältimine hirmust vihkamiskuriteo ohvriks langemise ees

Kõrvuti küsimustega selle kohta, kuidas vastanud sattusid kuriteo ohvriks ja kas nende arvates oli tegemist rassismist ajendatud teoga, küsiti inimestelt, kas nad vältisid teatud kohti hirmust kallaletungide, ähvardamise või ahistamise ees seetõttu, et nad on sisserändajad või vähemuse esindajad.

Joonisel 9 esitatud tulemused näitavad, et keskmiselt 31% romidest ja iga neljas Saharast lõuna poole jäävatelt aladelt pärit aafriklane kasutab vältivat käitumist hirmust langeda rassistliku kuriteo ohvriks. Sarnaselt käitub ka iga viies põhja-aafriklane ning iga viies Kesk- ja Ida-Euroopast pärit vastanu, mis viitab sellele, et hirm langeda kuriteo ohvriks sisserändaja või vähemusrahvuse tausta tõttu ei ole paljudes ELi liikmesriikides seotud inimese nahavärviga, vaid võib mõjutada ka rühmi, kes näevad pealtnäha samamoodi välja nagu enamusrahvus.

Nagu diskrimineerimise korral, näitavad uuringu tulemused ka rassistlike kuritegude puhul, et ametlik statistika ei kajasta probleemi tegelikku ulatust.

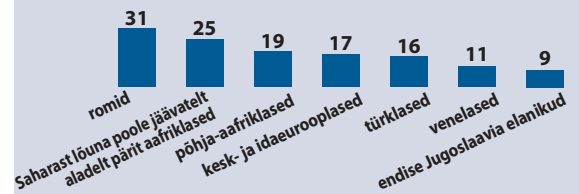
Kui vaadelda vältivast käitumisest kõige enam teatanud kümnet rühma, siis näitab joonis 9, et siin on juhtpositsioonil romid: iga teine küsitletud romi Poolas käitub sarnaselt, vältimaks vihkamiskuriteo ohvriks langemist. Aafrika mandrilt pärit rahvusrühmad ja eriti Rootsist elavad iraaklased tunnistavad samuti, et väldivad teatud kohti.

Selline vältiv käitumine täidab ilmselt ka sotsiaalselt kaitsetute vähemuste vihkamiskuritegude kogemise arvu vähendamise eesmärki. Samal ajal näitavad need tulemused ka erinevate ELi vähemusrühmade kogetud sotsiaalse marginaliseerumise määra, mis suureneb vähemuste sellise käitumise tõttu, mis nende enda arvates aitab vältida vihkamiskuritegude ohvriks langemist.

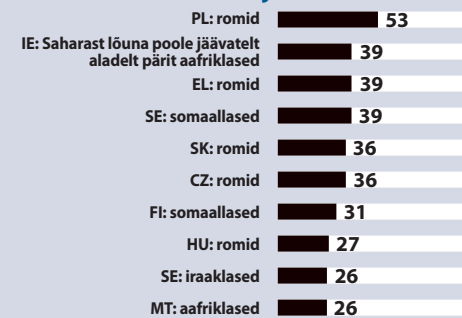
Joonis 9

Nende vastanute osakaal, kes väldivad teatavaid kohti, sest kardavad, et neid rünnatakse, ähvardatakse või ahistatakse tõsiselt sellepärast, et nad on sisserändajad või on vähemuse esindajad

Viimse 12 kuu jooksul

Kümme vähemusrühma, kuhu kuulus kõige suurem protsent vastanutest, kes väldivad teatavaid kohti, sest kardavad, et neid rünnatakse, ähvardatakse või ahistatakse tõsiselt sellepärast, et nad on sisserändajad või vähemuse esindajad

EU-MIDIS, küsimus DF1

Mittediskrimineeriv korrakaitse ja politsei kinnipidamised

Selleks et vaadelda politseitööd vähemuskogukondades kogukonna integreerimise ja võrdse kohtlemise raamistikus, esitati vastanutele uuringu käigus mitmeid küsimusi nende kokkupuudete kohta korrakaitseasutuste esindajatega.

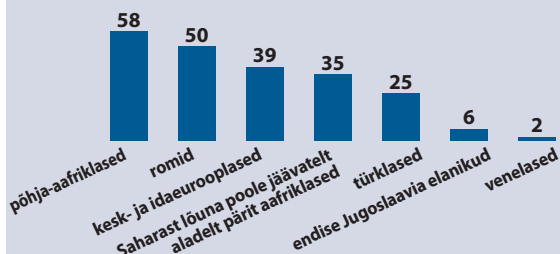
Vastanutel küsiti järgmist:

- Kuidas politsei neid kohtles, kui nad oma ohvrikslangemise juhtumitest teatasid?
- Mis olid ohvrikslangemisest teatamata jätmise põhjused?
- Mitu korda oli politsei neid viimase 12 kuu jooksul kinni pidanud ja kas nende arvates peeti neid kinni nende etnilise või sisserändaja tausta tõttu?

Joonis 10

Nende vastanute osakaal, kes arvasid, et politsei pidas neid kinni seetõttu, et nad on sisserändajad või kuuluvad vähemusse

Nende hulgast, keda on 12 viimase kuu jooksul kinni peetud

Kümme vähemusrühma, kes tajusid kõige enam, et politsei peab neid kinni seetõttu, et nad on sisserändajad või kuuluvad vähemusse

Nende hulgast, keda on 12 viimase kuu jooksul kinni peetud.

EU-MIDIS, küsimus F5

- Kuidas neid koheldi, kui neil oli muid kokkupuuteid politseiga?

Joonis 10 näitab nende küsitletute vastuste põhjal saadud tulemusi, keda politsei oli kinni pidanud ning kes leidsid, et neid peeti kinni nende etnilise või sisserändaja tausta tõttu.

Koondrühmade vastuste põhjal tehti järgmised kokkuvõtted:

- Kuus kümnest ehk 58% põhja-aafriklasest vastanust, keda politsei oli kinni pidanud, leiavad, et neid peeti kinni etnilise või sisserändaja tausta tõttu.
- Iga teine romi ja neli kümnest kesk- ja idaeurooplasest leidsid, et politsei pidas neid kinni nende etnilise päritolu või sisserändaja tausta tõttu.
- Tulemusi rühmade kaupa vaadates selgub, et Kesk- ja Ida-Euroopa koondrühma kohta esitatud suur diskrimineerivate kinnipidamiste arv tuleneb suurest albaanlaste kinnipidamiste arvust Itaalias ja Kreekas ning rumeenlaste kinnipidamisest Itaalias.

Need tulemused näitavad, et mõned etnilised vähemused ja sisserändajate rühmad kogevad hulgaliselt politsei kinnipidamisi, mida nad peavad diskrimineerivateks, ning et mõningates liikmesriikides valvab politsei aktiivselt vähemuskogukondi. Täielik andmekogu lubab analüüsida kinnipidamiste arvu ja eriti neid kinnipidamisi, mida tajuti diskrimineerivatena, vastavalt küsitletud koondrühmade ja üksikute rühmade arvamustele kõigis liikmesriikides 12 kuu jooksul. Sellest võib järeldada selle kohta, keda politsei kõige rohkem valvab, ning tulemusi võib edasi uurida vastavalt vastanute parameetritele, nt sugu, vanus ja religioon. Lisaks võimaldab täielik andmekogu esitada teavet selle kohta, kas vastanud liikusid kinnipidamise ajal jalgsi või sõiduvahendis ja mis nendega kinnipidamise ajal juhtus – näiteks kas neilt küsiti isikut tõendavaid dokumente, anti hoiatus, trahviti või arreteeriti.

Kümnes liikmesriigis koguti uuringu EU-MIDIS käigus andmeid politsei kinnipidamiste arvu ja sageduse kohta 500 juhuslikult valitud vähemustega ühes piirkonnas elava enamusrahvuse esindaja käest. Kokku tehti 5000 intervjuud enamusrahvuste esindajatega. Need tulemusi analüüsitakse edaspidi uuringu EU-MIDIS "Data in Focus 'e" aruandes, milles vaadeldakse uuringu tulemusi üksikasjalikumalt, näiteks kokkupuuteid korrakaitse- ja lisaks veel piirivalveasutuste esindajatega.

MIS KASU ON UURINGUST POLIITIKUTELE?

Uuringu tulemused osutavad mitmetele probleemidele, millele poliitikud ja poliitikakujundajad peaksid tähelepanu pöörama, arvestades erinevate rahvusvähemuste olukorda siseriiklikul ja ühenduse tasandil, ning mida vaadeldakse täpsemalt edaspidistes uuringu EU-MIDIS aruannetes pärast andmekogu täielikku analüüsi.

- Millised tegevussuunad ja -plaanid on olemas selleks, et suurendada sotsiaalselt kaitsetute vähemuste teadlikkust nende õigustest, mis tulenevad EÜ õigusest ja siseriiklikest seadustest? Kuidas neid tegevusi edukalt planeerida, et teave jõuaks erinevate rühmadeni?
- Kuidas saaks õigustele tuginevat ja teenindusele keskenduvat kultuuri arendada, nii et see julgustaks sotsiaalselt kaitsetuid vähemusi oma diskrimineerimiskogemustest teatama ja muudaks selle nende jaoks lihtsamaks?
- Kuidas saab vähemustele tagada, et nende kaebusi võetakse tõsiselt ning et vastutavad organisatsioonid ja ametivõimud, kes nende kontrollimisega tegeleva peavad, seda ka teevad?
- Milline on praegu ühenduse ja liikmesriigi tasandil toimivate rahvusvähemuste diskrimineerimist käsitlevate tegevussuundade ja -plaanide mõju? Kas on olemas hea tava näiteid kohtadest, kus nii lühemas kui pikemas perspektiivis on ilmnunud erinevate rahvusvähemuste rühmade olukorra paranemine?
- Millistele vähemuste diskrimineerimise vastu suunatud sotsiaalpoliitika valdkondadele (tööhõive, eluase, tervishoid, sotsiaalteenused, haridus) on planeeritud kõige suuremad rahalised vahendid? Kas sotsiaalpoliitikat rahastatakse seal, kus seda on kõige rohkem vaja, ja kas see on suunatud õigetele vähemusrühmadele ja/või vähemuskogukondade sees olevate rühmadele, nagu naised või vanurid?
- Mida on võimalik ette võtta vähemuste vastu suunatud rassistlike kuritegude suhtes? Mida saab ära teha, tagamaks seda, et rassiline

diskrimineerimine oleks korrakaitseorganite sekkumiseks esmatähtis valdkond?

- Mida tuleks teha, et julgustada rassilise diskrimineerimise ohvreid oma kogemustest politseile teatama? Kuidas saab erinevaid rühmi julgustada sellisest juhtumitest teatama?
- Kuidas korrakaitseasutuste koostatud etnilised profiilid mõjutavad erinevaid vähemusi ja rahvusvähemusse kuuluvaid erinevaid inimesi, näiteks noormehi? Milline võiks olla vähemuste poolt diskrimineerivana tajutava profiilide koostamise mõju?

Mõned näited uuringu EU-MIDIS tulemustest, mis võivad viia poliitikaprobleemide ja konkreetsete tegevusteni:

Näide 1:

Uuringu käigus registreeritud diskrimineerimis- ja kuriteojuhtumite arv:

- Uuring EU-MIDIS paljastab diskrimineerimise ja rassismi ohvriks langemise juhtude ulatuse küsitletute hulgas 12 kuu jooksul.
- Neid tulemusi saab igas liikmesriigis võrrelda valitsuse diskrimineerimist ja ohvrustamist käsitlevate ametlike andmetega (registreeritud vahejuhtumid, kuriteod ja kohtuasjad) ja võrrelda mitteametlike allikate, näiteks valitsusväliste organisatsioonide esitatud teabega.
- Potentsiaalselt teatamata jäetud diskrimineerimis- ja rassistliku ohvrustamise juhtumite ulatust võib igas liikmesriigis hinnata, arvestades vaadeldud vähemusrühma või -rühmi, ja uurimistulemused võivad viia diskrimineerimise ja rassistlikku ohvrustamise tunnustamist ja sellele reageerimist käsitleva poliitika või selle puudumise kritiseerimisele.

Näide 2:

Diskrimineerimisest ja kuriteo ohvriks langemisest mitteteatamise põhjused:

- Kõikidelt vastanutelt, kes märkisid, et neid oli viimase 12 kuu jooksul diskrimineeritud või et nad olid langenud kuriteo ohvriks, küsiti, kas

nad teatasid viimasest juhtumist ise või tegi seda keegi teine ning kas diskrimineerimise puhul teatati organisatsioonile, ametkonnale või juhtumi toimumiskohas või teatati kuriteo ohvriks langemisel politseile ja kui ei teatatud, siis miks?

- Uuringu kogu andmestik annab üksikasjaliku ülevaate erinevate rühmade mitteteatamise põhjustest. Need tulemused aitavad sellisesse käitumisse süüvida, mis annab poliitikutele võimaluse seda paremini mõista ning seega tegeleda mitteteatamise põhjustega, et julgustada inimesi edaspidi juhtumitest teatama.

Näide 3:

Diskrimineerimisjuhtumite ja rassistlike kuritegude sagedus 12 kuu jooksul:

- Uuringu kogu andmestik näitab, kui sageli kogesid küsitletud viimase 12 kuu jooksul igat liiki diskrimineerimist ja igat liiki kuritegusid.
- Need andmed on rikkalikuks teabeallikaks neile, kes püüavad diskrimineerimist ning rassistlike kuritegusid mõista ja nende vastu võidelda, sest need näitavad, milliseid rühmi ja indiviide neis rühmades (nt vastavalt soole ja vanusele) on

viimase 12 kuu jooksul korduvalt diskrimineeritud või ohvrustatud.

- Selliste andmete abil saavad poliitikud ja korrakaitseorganid palju ära teha; näiteks suunata vahendeid nendele, keda kõige sagedamini rühmast diskrimineeritakse või ohvrustatakse, ning tegelda nende avalike ja erateenustega, kus teatud rühmade diskrimineerimine on kõige sagedasem.

Lisateave ja järgmised ELi vähemusrahvusi ja diskrimineerimist käsitleva uuringu aruanded on aadressil:

<http://fra.europa.eu/eu-midis>

Gallup Europe teostas ELi vähemusrahvusi ja diskrimineerimist käsitleva uuringu (EU-MIDIS) jaoks töid Euroopa Liidu Põhiõiguste Ameti personali juhtimisel, kes võttis osa intervjuerijate koolituseanssidest ja jälgis töid teatud liikmesriikides.

Uuritud rühmad

Küsitlemiseks valiti igas liikmesriigis välja sobivad rühmad järgmiselt:

- võeti arvesse teavet, mida andsid Euroopa Liidu Põhiõiguste Ametile rassismi ja ksenofoobia võrgustikku (RAXEN) kuuluvad 27 riiklikku teabekeskust, mis varustavad ametit üksikasjalike aastaaruannetega erinevate vähemuste kaitsetuse kohta diskrimineerimise ja ohvristamise ees kõigis liikmesriikides;
- võeti arvesse seda, et uurimisele kuuluks igas riigis suurim vähemusrühm või -rühmad, mille minimaalne suurus on 5%, mis oleks piisav juhuvalimi jaoks teatud valdkondades;
- eelistati rühmi, mida oli võimalik vaadelda rohkem kui ühes liikmesriigis; see võimaldas moodustada tulemuste võrdlemiseks koondrühmad, näiteks põhja-aafriklased.

Uuringu EU-MIDIS käigus vaadeldi igas ELi liikmesriigis ühte kuni kolme sisserändajate, rahvusvähemuse või vähemusrahvuse rühma.

Sellest laiahaardelisest sihtrahvastikust moodustati teatud hulk koondrühmi järgmiste muutujate põhjal: ühine rahvus või rahvused, rahvusvähemused (näiteks romid).

EU-MIDIS – vaadeldud vähemusrühmad

Austria	türklased endise Jugoslaavia elanikud ¹
Belgia	põhja-aafriklased ² türklased
Bulgaaria	romid türklased
Tšehhi Vabariik	romid
Küpros	aasialased ³
Taani	türklased somaallased
Saksamaa	türklased endise Jugoslaavia elanikud
Kreeka	albaanlased romid
Eesti	venelased
Soome	venelased somaallased
Prantsusmaa	põhja-aafriklased Saharast lõunasse jäävatelt aladelt pärit aafriklased ⁴
Ungari	romid
Iirimaa	kesk- ja idaeurooplased ⁵ Saharast lõunasse jäävatelt aladelt pärit aafriklased
Itaalia	albaanlased põhja-aafriklased rumeenlased
Läti	venelased
Leedu	venelased
Luksemburg	endise Jugoslaavia elanikud
Malta	sisserändajad Aafrikast (Põhja-Aafrika ja Saharast lõuna poole jäävad alad)
Madalmaad	põhja-aafriklased türklased surinamelased
Poola	romid
Portugal	brasiillased Saharast lõunasse jäävatelt aladelt pärit aafriklased
Rumeenia	romid
Slovakkia	romid
Sloveenia	serblased bosnialased
Hispaania	põhja-aafriklased lõuna-ameeriklased rumeenlased
Rootsi	iraaklased somaallased
Ühendkuningriik	kesk- ja idaeurooplased

1 Endise Jugoslaavia mis tahes õigusjärgsest riigist.

2 Alžeeria, Egiptus, Liibüa, Maroko, Sudaan, Tuneesia, Lääne-Sahara.

3 India alamkontinent ja Kagu-Aasia.

4 Kõik ülejäänud Aafrika riigid, mis ei kuulu Põhja-Aafrika alla – sealhulgas Saharast lõuna poole jäävatelt aladelt pärit surinamelastest küsitletud.

5 EL-i 12 uut liikmesriiki, välja arvatud Küpros ja Malta, (Kesk- ja Ida-Euroopa riigid).

Uuringu läbiviimise kohad

Et sisseränne on peamiselt koondunud linnapiirkondadesse, siis võeti uuringu EU-MIDIS eesmärgiks küsitleda vähemusrühmi linna- ja poolenisti linnapiirkondades; keskendudes oma küsitluses kõigis liikmesriikides pealinnadele ja ühele-kahele linnakeskusele, kus on kõrge teatud vähemuse või vähemuste kontsentratsioon.

Koondrühmade moodustamine võimaldab võrrelda tulemusi liikmesriikide kaupa, kus uuriti sarnaseid rühmi, näiteks:

- **Romi taustaga uurimisluseid** küsitleti seitsmes liikmesriigis: Bulgaarias, Tšehhi Vabariigis, Kreekas, Ungaris, Poolas, Rumeenias ja Slovakkias.
- **Türgi taustaga uurimisluseid** küsitleti kuues liikmesriigis: Austrias, Belgias, Bulgaarias, Taanis, Saksamaal ja Madalmaades.
- Kogu andmestik annab küsitletute üksikasjaliku analüüsi päritolumaa järgi ja võimaldab tulemuste keskendatumat analüüsi.

Küsitletud

Uurimuses olid valimiks 16-aastased ja vanemad mehed ja naised, kes:

- identifitseerisid end ühe sellise sisserändajate, vähemusrühuse või rahvusvähemuse rühma liikmena, mille seast koostati valim igas liikmesriigis;
- olid elanud liikmesriigis vähemalt 12 kuud;
- valdasid piisavalt uuritava liikmesriigi (ühete) riigikeelt (keeli), et küsitlejaga lihtsamat vestlust arendada (küsimustiku tõlked olid kättesaadavad ka teistes keeltes ja mõnes riigis värvati küsitletavatega sama rahvusvähemuse taustaga tõlgid, kes aitasid küsitlust läbi viia).

Selleks et piisavalt hõlmata valdavalt maapiirkondades elavaid rahvusvähemusi, ja seal, kus polnud tegelikke kindlapiirilisi linnapiirkondi (nt Küprosel ja Maltal), rakendati uuringus valimi võtmist kohapeal. Seega uuriti vähemusi seal, kus nad elasid, st kogu riigis.

Uuringus EU-MIDIS hõlmatud piirkond

Austria	Viin
Belgia	Brüssel
	Antwerpen
Bulgaaria	kogu riik ⁶
Tšehhi Vabariik	kogu riik
Küpros	kogu riik
Taani	Kopenhaagen
	Odense
Saksamaa	Berliin
	Frankfurt
	München
Kreeka	Ateena
	Thessaloniki
Eesti	Tallinn
Soome	Helsingi metroo piirkond
Prantsusmaa	Pariisi metroo piirkond
	Marseille
	Lyon
Ungary	Budapest
	Miskolc
Iirimaa	Dublini metroo piirkond
Itaalia	Rooma
	Milano
	Bari
Läti	Riia
	Daugavpils
Leedu	Vilnius
	Visaginas
Luksemburg	kogu riik
Malta	kogu riik
Madalmaad	Amsterdam
	Rotterdam
	Haag
	Utrecht
Poola	kogu riik
Portugal	Lissaboni metroo piirkond
	Setúbal
Rumeenia	kogu riik
Slovakkia	kogu riik
Sloveenia	Ljubljana
	Jesenice
Hispaania	Madrid
	Barcelona
Rootsi	Stockholm
	Malmö
Ühendkuningriik	Londoni metroo piirkond

6 Vastavalt asjaomaste sihtrühmade asukohale.

Kokkuvõttes teostati uuringu EU-MIDIS välitoid kahes erinevas uurimispiirkonnas:

- pealinnades ja teistes linnakeskustes – 19 liikmesriigis;
- kogu riigis vastanute elukohas – kaheksas liikmesriigis.

Uuringu tulemused kajastavad nendes piirkondades elavate kõigis liikmesriikides küsitletud inimeste arvamusi.

Kuidas inimesi küsitleti

Uuringus kasutati juhuvalimi põhimõtteid, et tulemused oleksid küsitletavate rühmade kohta nende intervjuerimiskohtades nii iseloomulikud kui võimalik.

Uuringu sihtrahvastiku keerukas olemus – erinevad rühmad üle 27 ELi liikmesriigi, kelle hulgast on raske juhuvalimit võtta – kajastus ka sama keerukas valimi võtmise mudelis, mille puhul kasutati mitmeid erinevaid meetodeid, millest kõik põhinesid juhuslikul tõenäosuslikul valikul. Ainus erand oli interneti võrgustike alusel koostatud valim.

27 liikmesriigist kuues tehti vähemused kindlaks võrgustikuvalimi teel, mida kutsutakse mõnikord ka mugavusvalimiks. Selle meetodiga saab intervjuusid, valides küsitletava sihtrühma liikmed välja organisatsioonide, näiteks vähemustega töötavate valitsusväliste organisatsioonide kaudu või kohtades, kus vähemused tavatsevad koguneda, näiteks palvetamiskohtades või teatud vähemusi varustavates poodides.

Võrgustiku teel tehtud valikut kasutati uuringus alles viimase võimalusena nendes liikmesriikides, kus juhuvalimiga ei saadud mitme nädala jooksul piisavalt intervjuusid. Võrguvalimit ei võetud uuringus peamiseks meetodiks, sest selle tulemused ei pruugi olla vähemustele iseloomulikud üldiselt, vaid ainult neile vähemusrühmade liikmetele, kes on omavahel seotud suhtlemise kaudu (tavaliselt sõprus- või tööalased suhted). Võrdluseks võib öelda,

Uuringu EU-MIDIS valimi võtmise meetod

Uuringus kasutati järgmisi valimi võtmise meetodeid:

- Registripõhist valimi võtmist neis liikmeriikides, kus oli juurdepääs inimesi rahvuse/kodakondsuse järgi koondavatele nimekirjadele juhusliku valimi moodustamiseks.
- Standardset juhuslikult valitud marsruudil valimi võtmist, kasutades esmaseid valimiüksusi intervjuude arvu jaotamiseks erinevate kohtade vahel (tuginedes parimale kättesaadavale andmestikule elanikkonna kohta).
- Sihipärast loendamist ja majasisest Kishi valikutabelile tuginevat valimi võtmist, kasutades põhimõtet „kellel oli viimati sünnipäev“.

Täpsemat teavet valimi võtmise kohta vt internetis uuringu EU-MIDIS tehnilisest aruandest: <http://fra.europa.eu/eu-midis>

et juhuvalimi võtmise tulemused on uuritavale elanikkonnale iseloomulikud ja seetõttu ka paremaks aluseks tegevusviiside väljatöötamise algatamisel pigem laiemale kogukonnale kui selle valitud liikmetele.

Tulemuste esitamine

Uuring EU-MIDIS võimaldab andmeid võrrelda mitut moodi:

- Liikmesriikide vahel, kellel on ühesugused vähemused, näiteks riikide vahel, kus küsitleti türklastest uurimisaluseid, või riikide vahel, kus küsitleti põhja-aafriklasti.
- Erinevate vähemusrühmade vahel iga liikmesriigi sees (kui liikmesriigis uuriti rohkem kui ühte rühma).
- Vastavalt küsitletavate erinevate tunnustele, nagu sugu, vanus, haridustase, töökoha staatus, religioon ja emakeel(ed), kuni selliste üksikasjadeni nagu laste arv leibkonnas ning kas intervjuu toimus valdavalt vähemusega asustatud ümbruskonnas.
- Küsitletud vähemus- ja enamusrühmade vahel, kui kasutati samu küsimusi, võttes arvesse 1) uuringu

EU-MIDIS küsimusi kogemustest korrakaitseasutuste esindajatega, mida esitati kümnes liikmesriigis ühes ja samas piirkonnas elavatele vähemuse ja enamuse esindajatele; 2) antud uuringu tulemusi ja samu küsimusi teistest uuringutest liikmesriikide enamusrahvuste kohta, sealhulgas Eurobaromeetrist võetud küsimused.

- Et tulemused viitavad valdavalt ELi suurimatele vähemusrühmadele, kes on diskrimineerimise ja ohvrustamise eest vähe kaitstud, võib uuringust tõmmata üldisi paralleele erinevate vaadeldud rühmade kohta. Kuid selliste paralleelide tõmbamisel tuleb tõsiselt arvestada iga liikmesriigi täiesti erinevat tausta ja iga rühma ajalugu.

Uuringu kohta avaldatakse järgmised trükised ning uurimistulemusi analüüsitakse mitmel moel:

- **Täielik tehniline aruanne** (aprill 2009)
- **Täielik tulemuste aruanne** (2009. aasta lõpp)
- Kuni üheksast aruandest koosnev "Data in Focus 'e" sari (2009. ja 2010. aasta jooksul), milles esitatakse uuringu peamised tulemused. "Data in Focus 'e" 1. aruandes **käsitletakse uuringu tulemusi seoses romide olukorraga** (aprill 2009)

Kui kõik "Data in Focus 'e" aruanded on avaldatud, kavatseb amet teha andmekogu avalikkusele kättesaadavaks, seega saavad edasist andmete analüüsi teostada kõik huvitatud osapooled, sealhulgas valitsused, valitsusvälised organisatsioonid ja teadlased.

KÜSITLETUD VÄHEMUSRÜHMAD LÜHIKIRJELDUS

Uuringu EU-MIDIS käigus koguti teavet iga vastanu omaduste kohta: sugu, vanus, emakeel, kodakondsus, sünniriik, riigis elamise kestus, töökoht, leibkonna sissetulek, haridustee pikkus ning religioon või uskumus. Kõik uuringu tulemused on koondstatistika eesmärgil muudetud anonüümseks, nii et ühtegi isikut pole võimalik kindlaks teha. Kogu teave anti vabatahtlikkuse alusel.

Lisaks täitsid küsitletavad ise ära taustateabe ümbruskonna kohta, kus intervjuud peeti, samuti intervjuu tingimuste kohta, näiteks kas küsitlav oli intervjuu ajal üksi või mitte.

Andmed vastanute omaduste kohta ja küsitleja poolt esitatud teave tehakse tulevikus kättesaadavaks ameti kodulehekülje kaudu, võimaldamaks kõikidele huvitatud osapooltele edaspidist analüüsimist.

Päritolu

Peaaegu kõik romidest küsitletud olid sündinud samas riigis, kus neid küsitleti. See oli samamoodi ka venelastest ja türklastest küsitletutel, kellest vaid 10% olid viibinud riigis alla kümne aasta. Sellele vaatamata pole 41% venelastest ja 35% küsitletud türklastest elukohariigi kodanikud.

Vastandina kindlaskujunenud vähemusrühmadele oli enamik kesk- ja idaeurooplastest saabunud liikmesriiki viimasel viiel aastal (ja seetõttu polnud omandanud oma uue elukohariigi kodakondsust; kodakondsus oli vaid 7%-l). Põhja-Aafrika ja Saharast lõuna poole jäävast Aafrikast pärit vähemusrühmad on elukohariigis viibimise kestvuse suhtes kõige eripalgelisemad ning hõlmavad nii hiliseid sisserändajaid kui ka neid, kes on riigis elanud 20 aastat või kauem.

Sotsiaal-demograafilised ja majanduslikud andmed

Naised ja mehed on enamike rühmade puhul vastanute seas võrdselt esindatud, kuid põhja-aafriklastest küsitletute seas on mõnevõrra rohkem mehi ja venelastest küsitletute seas rohkem naisi. Mis puudutab muid märkimisväärseid erandeid, siis peaaegu kõik Aafrika sisserändajad Maltal olid mehed,

mis kajastab just Maltat mõjutava rände liiki. Naised olid kõige rohkem esindatud Aasiast pärit küsitletute seas Küprosel.

Romid paistavad teiste uuritud rühmade hulgas silma selle poolest, et 30% vastanuist juhuvalimis on koolis käinud viis aastat või vähem. Teisalt on 50% venelastest ja 40–45% kesk- ja idaeurooplastest ning põhjaaafriklastest vastanuist käinud koolis üle 14 aasta.

Töötus on kõrge romide hulgas (keskmiselt 23%), kuid ka Saharast lõuna poole jäävast Aafrikast pärit küsitletute seas (18%). Tööhõive tase on kõige kõrgem kesk- ja idaeurooplastel (80% küsitletutel), kusjuures põhiliseks rändeotsuse põhjuseks ongi töö. Põhja-aafriklastel, romidel ja türklastel oleksid tööhõive näitajad võinud olla suuremad, kui poleks nii suurt naiste osakaalu, kes otsustasid jääda koju majapidamise eest hoolitsema (30–40% naissoost küsitletuist).

Religioosne ja kultuuriline taust

Rohkem kui 95% Põhja-Aafrikast ja Türgist pärit küsitletuist olid moslemid ja umbes sama palju romid ja venelasi pidasid end kristlasteks. Kõigi vaadeldud rühmade seas olid teised religioonid ning samuti religiooni puudumine väga harv nähtus. Rohkem kui 90% Saharast lõuna poole jäävast Aafrikast ja Põhja-Aafrikast pärit küsitletuid märkisid, et religioon on nende elus väga või üsna tähtis. Nende osakaal, kes ütlesid, et religioon pole nende jaoks eriti oluline, oli kõige suurem venelaste (48%) ja endise Jugoslaavia rahvaste hulgas (40%).

20–30% Saharast lõuna poole jäävatelt aladelt pärit aafriklastest, põhja-aafriklastest ja türklastest märkis, et nad kannavad avalikult teatud traditsioonilist või usurõivastust. Kõigis neis rühmades on sellise rõivastuse kandmine levinud enam naiste kui meeste hulgas.

Euroopa Liidu Põhiõiguste Amet

Ülevaade uuringust EU-MIDIS. Sissejuhatus Euroopa Liidu Põhiõiguste Ameti kogu ELi hõlmavasse diskrimineerimise uuringusse

Kujundus: red hot 'n' cool, Vienna

2010 – 20 lk – 21 x 29,7 cm

doi:10.2811/17239

ISBN 978-92-9192-408-0

TK-30-09-186-ET-N

Euroopa Liidu Põhiõiguste Ameti kohta leiab hulgaliselt teavet internetis.

See on kättesaadav Euroopa Liidu Põhiõiguste Ameti veebisaidil (<http://fra.europa.eu>).

© Euroopa Liidu Põhiõiguste Amet, 2009

Paljudamine, välja arvatud kaubanduslikel eesmärkidel, on allikale viitamisel lubatud.

Lahtiütlus

Küsimuste tekkimisel käesoleva tõlke kohta kasutage palun ingliskeelset versiooni, mis on selle dokumendi algvariant ja ametlik versioon.

ISBN 978-92-9192-408-0

9 789291 924080

TK-30-09-186-ET-N

■ Väljaannete talitus